

طرح درسی ساده برای آموزش محیط زیست

زری آقاجانی

اشاره

تاکنون در دو بخش سلسله مطالب «فقط یک زمین داریم» را خوانده‌اید. در شماره‌های پیش، علاوه بر طرح کلیات موضوع، نکاتی هم درباره‌ی یاددهی - یادگیری فعال در آموزش محیط زیست با نیم‌نگاهی راجع به هوش‌های چندگانه بیان شد. در این شماره، براساس مطالبی که پیش از این گفته شده است، طرح درس ساده‌ای در زمینه‌ی آموزش‌های محیط زیست در دبستان ارائه می‌شود.

آخر شیوه‌ی عمل باید با توجه به روش تدریس اتخاذ شود. در شیوه‌های آموزشی فعال، نحوه‌ی ارزش‌یابی به صورت مستمر است و در طی فرآیند یاددهی - یادگیری توسط معلم مشاهده‌گر و دقیق انجام می‌شود. پس در یک نگاه، چارچوب کلی طرح درس شامل موارد زیر است:

* موضوع

* پایه

* هدف

* روش

* زمان

* مواد و وسایل مورد نیاز.

از آن‌جایی که آموزش محیط زیست، موضوعی نسبتاً جدید در آموزش و پرورش است، لازم است که طرح درسی برای الگوبرداری آموزگاران عزیز در نظر گرفته شود. البته ناگفته نماند از آن‌جایی که کشور ما ایران، دارای مناطق آب‌وهوایی متفاوتی است، این یک طرح کلی است و آموزگاران با توجه به مسائل اقلیمی خود می‌توانند طرح درس‌های مناسب‌تری به کار گیرند.

ابتدا لازم است چهارچوب طرح درس به اجمال بررسی گردد. البته برای همه‌گیر بودن اطلاعات، در این‌جا صرفاً یک طرح درس ساده بررسی می‌شود. طرح درس، نقشه‌ای است که معلم به منظور یادگیری مؤثر شاگردانش تنظیم می‌کند. معمولاً به دو شیوه طرح درس انجام می‌دهند، یکی ذهنی و دیگری مکتوب. اگرچه قطعیتی برای برتری یکی بر دیگری وجود ندارد، اما معمولاً طرح درس مکتوب بیشتر توصیه می‌شود. از آن‌جایی که طرح درس نویسی‌های متعدد، وقت زیادی از آموزگاران می‌گیرد، بهتر است طرح درس روزانه تهیه شود. برای شکل‌گیری طرح درس، معلم می‌بایستی به هدف خود فکر کند و بعد محتوای درس را در نظر بگیرد که خوش‌بختانه در محدوده‌ی کتاب‌های درسی دغدغه‌ای وجود ندارد، زیرا محتوا؛ همان مطالب کتاب درسی است. در مرحله‌ی بعد، باید روش تدریس مناسب اتخاذ شود. سپس زمان، مواد و وسایل لازم برای یادگیری در نظر گرفته شود و در

نمونه‌ی طرح درس

موضوع: محیط زیست (آب)

پایه: سوم دبستان

هدف: آشنایی کودکان با منابع آب، عوامل آلودگی و حفظ آن.

روش: تلفیقی

زمان: یک هفته

مواد و وسایل لازم: فیلم، نقشه، تلویزیون، عکس، روزنامه،

چسب، پاک‌کن، مداد رنگی، کتاب داستان

شرح: مقدمه‌ای درباره‌ی محیط زیست و منابع آن برای شاگردان بیان شود و بعد از آن سؤالاتی عنوان شود تا درصد اطلاعات آنان نیز برآورد شود. از آنان در مقابل وظایفشان در حفاظت از محیط زیست و منابع آن سؤال شود و خواسته شود تا درباره‌ی موضوع فکر کنند. از آنان خواسته شود تا عکس و پوستر و یا مطالبی در این زمینه تهیه کنند.

طرح درس نقشه‌ای است که معلم به منظور یادگیری مؤثر شاگردانش تنظیم می‌کند

* زندگی بدون آب چگونه خواهد بود؟
 * تعداد رودها و دریاهاى کشور ایران
 * رنگ آب و بوی آب و مزه‌ی آب و شکل آن
 * کمک‌های مؤثر دولت و مردم در حفظ آب.
 از آن‌جایی که شاگردان هشت و نه ساله هستند، می‌بایست در روش تدریس انگیزه و رغبت آنان را برانگیخت تا همکاری کنند.
 برای این که کودکان خسته نشوند، زمان آموزش را تقسیم کنید. هر روز می‌توانید ۱۵ تا ۲۰ دقیقه را برای آن در نظر بگیرید. غفلت نکنید که بازی و نمایش، داستان و قصه، نقاشی و کاردستی نقشی بسیار مهم در رغبت‌انگیز بودن آموزش در این گروه سنی دارد.
 سعی کنید کاردستی و انجام کارهای هنری را با وسایل ارزان و دورریختنی طراحی کنید.
 با برنامه‌ریزی قبلی مقدمات آموزش را مهیا کنید تا درست شب قبل از کلاس، کودکان به تهیه‌ی وسایل لازم مجبور نشوند.
 یادتان باشد که اگر قرار است برنامه‌ی درسی را به عنوان زندگی در همه‌ی مظاهر آن در نظر بگیریم، باید کلاس درس را نیز مانند خانه، جامعه و جهان تصور کنیم.

توجه به توانایی هر شاگرد (هوش‌های چندگانه)، مسئولیتی به هر کدام داده شود تا تحقیق کرده، در کلاس ارائه دهند.
 با توجه به آن چه که آنان در کتاب «علوم» درباره‌ی منابع آب و دریاها خوانده‌اند، آمادگی بسیار خوبی برای شرکت در یادگیری دارند، پس از آنان درباره‌ی موارد زیر پرسش کنید:

- * منابع آب
- * چرخه‌ی آب (آیا ثابت است و یا کم یا زیاد می‌شود؟)
- * مقدار آب در کره‌ی زمین
- * تأثیر آب در زندگی جان‌داران (گیاه، حیوان و انسان)
- * عوامل آلوده‌کننده‌ی آب‌ها در شهرها، روستاها و دریاها
- * انواع آب‌ها (جاری، زیرزمینی، قنات، چشمه‌ها و چاه)
- * راه‌های حفظ پاکیزگی آب
- * مناطق کم‌آب، بی‌آب، پرآب
- * شرایط کشور ایران از نظر کم‌آبی یا بی‌آبی
- * راه‌های مصرف درست آب و صرفه‌جویی آن در خانه و در مدرسه
- * اثر آلودگی آب بر زندگی جان‌داران (گیاه، حیوان، انسان)
- * مشکلات بی‌آبی و آب آلوده

بیابید برای حفظ محیط‌زیست شهری، کشوری و جهانی بیندیشیم